

Länsstyrelsen Dalarna arbetar inom projektet Odlingslandskapets natur- och kulturvärden bl.a. för att öka förutsättningarna för fortsatt skötsel av länets ängar så att deras natur- och kulturvärden kan bevaras. Läs mer om projektet på [www.lansstyrelsen.se/dalarna/naturokulturprojekt](http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/naturokulturprojekt)

## Vem tycker du ska bli årets ängsbrukare i Dalarna och få silverlien 2013?



### Utan slåtter inga ängar!

Som de flesta läsare av det är bladet vet så har våra slåtterängar ett stort biologiskt värde och är en viktig del av vårt kulturarv. Ängarna är dock helt beroende av att det finns människor som fortsätter att sköta dem. Utan årlig slåtter med lämpliga redskap och vid rätt tid på sommaren inga ängar! För att uppmärksamma dem som utför detta viktiga arbetet och sporra till fortsatta insatser delar Länsstyrelsen ut silverlien till Årets ängsbrukare i Dalarna.

### Vem tycker du ska få priset i år?

Både enskilda personer och föreningar som på ett förtjänstfullt sätt skött en eller flera slåtterängar med höga biologiska och kulturhistoriska värden i Dalarna kan nomineras. Vinnaren utses av en jury med representanter från Länsstyrelsen, Naturskyddsföreningen och Dalarnas fornminnes- och hembygdsförbund och LRF.

### Nomineringen ska innehålla:

- Den/de nominerades namn
- Motivering till varför den/de du föreslår förtjänar att utses till årets ängsbrukare
- Vilken äng din kandidat sköter
- Ditt eget namn, adress och telefonnummer

**Senast den 14 april**  
behöver vi ha din nominering.

### Adress:

Länsstyrelsen Dalarna, Landsbygdsenheten,  
att: Märta Ohlsson, 791 84 Falun.

E-post: [marta.ohlsson@lansstyrelsen.se](mailto:marta.ohlsson@lansstyrelsen.se)



År 2011 blev Naturskyddsföreningen i Orsa med eldsjälens Roland Öjeskog utsedda till Årets ängsbrukare i Dalarna och år 2012 var det Inga och Lars-Erik Andersson i Norrboda som fick priset. Vem blir det 2013?



## Sök utbetalning för slätterersättning senast 18 april

Som vanligt den här tiden på året är det dags söka utbetalning av ersättningen för bl.a. slätter och bete. Sista dag att lämna in SAM-ansökan är i år 18 april.

Alla som har ett femårsåtagande ska som vanligt söka utbetalning för årets slätter nu på våren.

En skillnad mot tidigare år är att det i år är bara du som aldrig har haft ett åtagande inom en viss miljöersättning, t.ex. ersättning för betesmarker och slätterängar, eller som hade ett åtagande som gick ut 2010 eller tidigare som kan söka ett nytt femårsåtagande från 2013.

### Utökning går bra

Har du ett åtagande som sträcker sig till 2013 eller längre och vill utöka med mer mark som du sköter så kan du utöka ditt åtagande även i år.

### Frågor?

Information om stöden finns på Jordbruksverkets hemsida [www.jordbruksverket.se](http://www.jordbruksverket.se)

Om du behöver prata med någon om miljöersättningar eller gårdsstöd, eller om du behöver hjälp med SAM Internet når du handläggarna på **023-818 50**.

## Fler unga ängsskötare?!

Länsstyrelsen funderar på att under sommaren genomföra en "lärlingsutbildning" av yngre ängsskötare.

Om planerna går i lås så söker vi fem personer som gärna skulle vilja arbeta med praktisk lieslätter i Dalarna, men som känner att de inte idag har tillräcklig praktisk erfarenhet för att på egen hand ta på sig uppdrag med lieslätter.

### Villkor

Projektet ska erbjuda deltagarna 5 veckors betald praktik, varav ca 40 timmar med handledare. Handledningen omfattar både vässning av lien och slätterteknik. Dessutom ingår information om kulturhistoria, biologisk mångfald i ängen och något eller några studiebesök.

Ersättningen är ca 175 kr/tim + moms. Deltagarna måste ha/skaffa F-skatt. Inga andra ersättningar utgår – redskap, resor och boende får man stå för själv. Slättern kommer att ske på olika ställen runt om i Dalarna.

### Kvalifikationer för att delta

- Du vill gärna arbeta med lieslätter i Dalarna framöver
- Du är relativt ung
- Du trivs med att arbeta utomhus i olika väder
- Du har gått en kurs i lieslätter, eller på annat sätt provat på att slå med lie innan projektet
- Det är en fördel om du bor i, eller har anknytning till, Dalarna.

### Intresserad?

Är du intresserad av att delta? Hör då av dig till Märta Ohlsson (se nedan).

Känner du någon som du tycker skulle passa – tipsa då den personen att höra av sig!

## Nytt landsbygdsprogram 2014-20

EU planerar för en ny jordbrukspolitik. Det nya gårdsstödet kommer att börja gälla 2015. Mer och mer talar för att nästa landsbygdsprogram också kommer igång 2015.

Befintligt gårdsstöd och landsbygdsprogram kommer då att förlängas ett år. Pengar för detta år kommer att tas från den nya budgeten vilket gör att stöden och ersättningarna kan bli något annorlunda än idag.

I det landsbygdsprogram som finns idag ingår miljöersättningar, kompensationsbidrag, utvald miljö, företagsstöd och projektstöd.

Om du är intresserad kan du följa arbetet med ett nytt landsbygdsprogram på Jordbruksverkets hemsida [www.jordbruksverket.se](http://www.jordbruksverket.se) under flikarna Landsbygdsutveckling och Stöd

## Medverka i Liebladet!

**Ordnar ni slättergillen eller slätterkurser?** Gör då gärna som Orsa Naturskyddsförening och skicka in programblad eller annons till Liebladet.

**Har du något du skulle vilja berätta om din äng och arbetet med att sköta den.** Någon historia om ängen från förr? Några spännande växter som dykt upp under åren? Några problem du skulle vilja diskutera? Hör då av dig till bladets redaktör Märta Ohlsson (se nedan).

## Manusstopp för nästa nummer är 6 maj

Liebladet ges ut av Länsstyrelsen i Dalarnas län. Text och foto där inte annat anges: Märta Ohlsson.

**Prenumeration** är gratis. Meddela om du vill ha bladet per e-post istället för en tryckt tidning. Tipsa gärna andra som du tror är intresserade! Hör även av dig om du inte vill ha fler nummer av Liebladet!

**Annons:** Det är gratis att annonsera om allt som har relevans för ängsskötsel i Dalarna.

**Redaktör:** Märta Ohlsson, tfn 023-811 30, e-post [marta.ohlsson@lansstyrelsen.se](mailto:marta.ohlsson@lansstyrelsen.se)



Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

# Ängskurser

I nästa nummer av Liebladet, som kommer ut kring månadsskiftet maj-juni, kommer det troligen att presenteras fler kurser.



## Tillverkning av hässjevirke

Saknar du hässjevirke, eller börjar det du har bli dåligt? Då är du väl kommen till en praktisk kurs för att lära dig hur man tillverkar nytt.

**Tid:** 20-21 april

**Plats:** Orsa

**Kursledare:** Roland Öjeskog  
tel 0250-416 45

Arrangör: Länsstyrelsen.  
Märta Ohlsson 023-811 30

Max 8 deltagare

**Anmälan** senast 8 april:

[www.lansstyrelsen.se/dalarna/aktivitetskalender](http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/aktivitetskalender)

## Knackliekurs

Länsstyrelsen kommer troligen att arrangera en kurs i lieslätter med knacklie i sommar också.

Kursen omfattar skärpning av eggen med knackteknik och grundläggande slätterteknik. Den blir troligen i slutet av juni eller början av juli. Håll utkik på vår hemsida efter tid och plats!



## Kurs om lien och lieslätter

Det är inte lätt att slå med lie om den inte är vass. På den här kursen får vi möjlighet att lära oss både att slipa och att slå.

Kjell Gustafsson från Växjö har hållit kurser på detta tema i många år och kan det mesta om liens historia och användning. De som har upplevt honom tidigare kan intyga att han är både kunnig och underhållande!

Kjell har liar att låna ut, men den som vill kan ta med sin egen lie. Köp inget nytt inför kursen utan vänta till du har provat olika modeller där.

**Tid:** 26 juli kl 09.00- ca 16.00

**Plats:** Långmyra i Ludvika kommun nära gränsen till Gagnefs och Borlänge kommun. Vägbeskrivning skickas ut efter anmälan.

Arrangör: Länsstyrelsen. Märta Ohlsson 023-811 30.

Max 20 deltagare.

**Anmälan senast 21 juli (först till kvarn) genom:**

[www.lansstyrelsen.se/dalarna/aktivitetskalender](http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/aktivitetskalender)



Naturskyddsföreningen  
Orsa

## Var med i vår slättergemenskap!

Det är viktigt att bevara våra gamla slätterängar för mångfalden av rara örter. Vi slår, räfsar och hässjar!

### Kurs i lieslätter

Fre-lör-söndag på Knutar Einars äng  
Samling på Orsa hembygdsgrd den 5 juli. Redskap, slipning av liar och slätterövningar.  
5, 6, 7 juli Avgift 100 kr. Max 10 deltagare.  
18.00 alla dagar Ledare: Roland Öjeskog tel 41645

### Slättergille på tio ängar

Tis 9 juli	18.00 Slätter på Grafskänget Skattungbyn
Sön 14 juli	07.00 Brändan Åberga
Tis 16 juli	18.00 Lundins äng i Stenberg
Sön 21 juli	07.00 Knutar Einars äng Lindänget
Tis 23 juli	18.00 Knutargården Hansjö
Sön 28 juli	07.00 Hällbergs fåbodar
Tis 30 juli	18.00 Wests äng Kallmora
Sön 4 aug	07.00 Ängens dag i Ljotheds fåbodar
Tis 6 aug	18.00 Hackgården Nederberga
Sön 11 aug	07.00 Grafskänget Skattungbyn

Starttider enligt ovan. Vi håller på cirka tre timmar. Du är välkommen även om du inte kan komma exakt på klockslaget! Vi bjuds på fin gemenskap och gott slätterfika. Slätterfrukost serveras på söndagsslättern. Ledare: Roland Öjeskog, tel 41645 och Håkan Rundström tel 42402



# Ängarnas träd – viktigare än Du anar!

Ibland kan man få för sig att en slätteräng måste vara helt trädlös för att räknas. Inget kan vara mer felaktigt. Historiskt har träd varit väl sedda i slätterängarna.

Redan Märten Sjöbeck visade hur det vanligaste växelbruket historiskt varit att ”djuprota” ängen, genom att låta trädens rötter föra upp näring till markytan från djupare jordlager. Står bara lövträden glest och hålls uppstammade gör de ängens höproduktion mer uthållig. I gengäld nödgas man värstada ängen.

I södra Sverige har ängarna ofta hyst fruktträd, ett bruk som ännu är allmänt i Sydeuropa. Därtill har även

andra nyttigheter tagits tillvara.

Liksom i Linnés Råshult och Stensjö by har ängarna i Dalarna präglats av ståtliga gamla hamlingsträd, som vårdats för att ge löv till kreatursfoder (se Liebladet nr 5, juni 2010).

Under de senaste två åren har inventeringar gjorts för att klarlägga förekomsten av lövfoderträd vid fäbodnar i Dalarna. Ett 60-tal av länets närmare 2 000 fäbodställen har kartlagts. Resultatet visar att i genomsnitt ett tiotal riktigt grova gamla lövfoderträd finns per fäbod. Det är mestadels fråga om sälgar och rönnar, från vilka man har repat respektive plockat av löven. Då

grenarna blev för långa kapades de åter ned till bekväm arbetshöjd.

Foderträden har stått öppet i rösen mellan fäbodlindorna. Idag hittar man dem oftare i den beskogade delen av fäboden, där de långsamt förtvinar i brist på ljus. Att hugga fram dessa kulturminnen är därför en angelägen gärning. MEN! Eftersom träden inte vårdats på länge har de ränt i höjden och blivit ostadiga. Som friställda blåser de snart omkull om man inte återhamlar dem genom att kapa ned kronan till strax ovan den gamla hamlingshöjden.

Är du delägare i en fäbodtåkt? Utforska det biologiska kulturarvet på din mark. Kanske äger du en slumrande löväng!

*Tomas Ljung*



Den hamlade sälgen har en kort grov stam och en tät krona. Foto T. Ljung.



Frihuggning av dessa träd är ett måste. Foto: Tomas Ljung



Hos sälgen skjuter snabbt nya friska skott ut kring kapytan. Foto: Liv Lötberg

20030979

